

Провідна роль у процесі пізнання пацієнта (вивчення анамнезу захворювання) є спостереження за проблемами зі здоров'ям та експеримент, в результаті чого виникає індивідуальний підхід до кожного конкретного випадку. Разом з тим, нова теорія не створюється на порожньому місці, а виступає продовженням, розвитком, модифікацією старої теорії.

Важливим для лікаря є розуміння того, що люди, які потребують медичної допомоги, є більша цінність, ніж він сам. Професійна індивідуальність – відносно стійка індивідуально-специфічна сукупність психолого-професійних засобів оволодіння студентами майбутньою професійною діяльністю. До провідних умов розвитку професійної індивідуальності належить уміння трансформувати оперативну-навчальну інформацію і виробляти власний стиль професійного мислення; здатність ініціювати і приймати рішення в умовах обмеженого часу і невизначеності ситуації (ургентність випадків, лікар приймального відділення, працівники медицини

катастроф, лікарі військових госпіталів у час воєнних дій, робота у відділі реанімації, лікар-неонатолог); здатність самостійно створювати умови для наукового дослідництва.

Висновок. Таким чином, орієнтація природничо-наукових дисциплін на професійну підготовку майбутніх лікарів, моделювання системи і формування змісту вищої медичної освіти на принципі інтегрованого формування фахових понять майбутніх медиків засобами фундаментальних та клінічних дисциплін дозволить реалізувати параметри розвитку професійного потенціалу студентів у взаємодії з розвитком його особистісно-індивідуальних можливостей. Це вимагатиме пошуку нових форм та методів навчання у вищих медичних навчальних закладах, які б забезпечували високу якість знань їх випускників, упровадження яких сприяло б активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів і підвищувало б ефективність процесу навчання, розвивало б творчу активність а також навички колективно-злагоджених дій.

Література:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. - Київ: Либідь, 1997. – 374 с.
2. Козловська І.М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: Дидактичні основи: Монографія / За ред. С.У. Гончаренка. – Львів: Світ, 1999. – 302 с.
3. Стучинська Н. В. Вивчення дисциплін фізико-математичного циклу у медичних університетах: відбір змісту та структурування навчального матеріалу // Молодь і ринок. – № 4 (19). – 2006. – С. 38-45.
4. Стучинська Н.В. Інтеграція фундаментальної та фахової підготовки майбутніх лікарів при вивченні фізико-математичних дисциплін / Н.В. Стучинська. – К. : Книга плюс, 2008. – 409 с.
5. Талызина Н.Ф. Практикум по педагогической психологии: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 192 с.

УДК 378:11

Н.Л. Панасюк, м. Луцьк, Україна / N. Panasiuk, Lutsk, Ukraine
e-mail: NPanasyuk@meta.ua

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація. У статті поданий аналіз підходів щодо управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах магістратури технічного університету. Освіта в Україні на даному етапі розвитку має складну структуру європейського типу. У процесі аналізу буде з'ясовано, що управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах магістратури технічного університету є механізмом сприяння активного пошуку нових форм і методів управління. Він надає можливість забезпечити приєднання України до високотехнологічних країн світу і підтримати процеси випереджального характеру в усіх галузях її життєдіяльності. Майже в кожному структурному компоненті визначені освітні рівні (початкова загальна освіта, базова загальна середня освіта, повна загальна середня освіта, базова професійно-технічна освіта, вища професійно-технічна освіта, базова вища освіта, повна вища освіта) та освітньо-кваліфікаційні рівні (кваліфікований робітник, молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр). Адаптація національної системи кваліфікацій України до Європейської системи кваліфікацій (EQF) та запровадження нових підходів до рівня знань, навичок, особистісних і професійних компетентностей випускників вищих технічних навчальних закладів потребує радикальної організаційної перебудови навчального процесу у вищих технічних навчальних закладах. Разом з тим необхідне впровадження нових освітніх підсистем, таких як асинхронна система навчання; активізація самостійної роботи студентів; багаторівневі індивідуалізовані навчальні плани; накопичувальна кредитно-модульна система; розширена шкала оцінювання знань і вмінь.

Ключові слова: управління якістю підготовки, майбутні інженери-педагоги, технічний університет, магістратура.

Analysis approaches for quality management training future engineers under-teacher magistracy technical university

Annotation. The article analyzes approaches to quality management training future engineers-teachers in terms of Master Technical University. Education in Ukraine at this stage of a complex structure of the European type. In an analysis is found that quality management training future engineers-teachers in terms of Master Technical University is a mechanism for promoting active search for new forms and methods of management. It provides an opportunity to provide Ukraine joining the tech world and support the advanced nature in all spheres of life. Almost every structural component by educational level (primary general education, basic general secondary education, complete secondary education, basic vocational education, higher vocational education, basic higher education, complete higher education) and educational and skill level (skilled worker, junior specialist, bachelor, specialist and master). Adaptation of Ukraine national qualifications system to the European Qualifications Framework (EQF) and the introduction of new approaches to knowledge, skills, personal and professional competences graduates of technical schools needs radical organizational restructuring of the educational process in higher technical education. However, it is necessary to introduce new educational subsystems, such as asynchronous training system; activation of independent work of students; Multi individualized curricula; cumulative credit-modular system; expanded scale assessment of knowledge and skills.

Key words: quality management training future engineers, teachers, technical university, master.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Майже в кожному структурному компоненті визначені освітні рівні (початкова загальна освіта, базова загальна середня освіта, повна загальна середня освіта, базова професійно-технічна освіта, вища професійно-технічна освіта, базова вища освіта, повна вища освіта) та освітньо-кваліфікаційні рівні (кваліфікований робітник, молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр). Управління цією системою здійснює Міністр освіти і науки України спільно з керівниками підрозділів (департаментів, відділів, центрів тощо) (рис. 1).

Як видно з рис. 1., така організаційна структура управління системою підготовки в Україні є багатокомпонентною (або модульною) і розгалуженою за:

– формами власності закладів підготовки (державна – бюджетна, комунальна; муніципальна; недержавна – колективна, приватна, акціонерна);

– основними її складовими (дошкільна, загальноосвітня, позашкільна, професійно-технічна, вища, післядипломна освіта, аспірантура, докторантура);

– основними напрямками діяльності кожної її складової (навчальна, виховна, розвивальна, наукова, виробнича, управлінська, міжнародна, фінансова, кадрова, громадсько-педагогічна діяльність);

– формами організації діяльності закладів і установ підготовки (формальна – академії, інститути, училища, школи. дошкільні установи, палаци творчості тощо; неформальна – центри, клуби, майстер-класи тощо).

Організаційна структура управління будь-якою системою визначається в теорії як «склад та підпорядкованість взаємопов'язаних організаційних одиниць або ланок системи, які забезпечують оптимальну реалізацію управлінських функцій і їх ефективність» [5].

Аналіз попередніх досліджень та публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Модульна організаційна структура управління якістю підготовки характеризується тим, що в ній реально може бути гарантовано кожній особистості вільний вибір підготовки і надання можливості її здобути

відповідно до розумових і професійних якостей [3]. Така модель описана в роботі Л. Даниленко [1] для управління якістю підготовки в умовах магістратури. За аналогією, ми розглянемо структуру управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах магістратури технічного університету. Зазначимо, що в ній знайшли відображення, передусім, функціональні компоненти (департаменти, управління, відділи, сектори), а також нові (інститути, центри, громадські утворення). Проблеми використання різних методів і технологій в управлінні розвитком підготовки досліджували П. Вакулі, К. Волокітін, Е. Гусинський, Г. Гутник, А. Стрижов, В. Хабін; питання оцінювання результативності підготовки – В. Безверха, В. Безпалько, І. Булах, М. Грабар, А. Єгоршин, А. Єрмола, Т. Лукіна, Л. Одерій, С. Прянічніков та багато інших.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у тому, щоб розкрити аналіз підходів щодо управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах магістратури технічного університету.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Проте, наскільки якісно відбувається управління якістю підготовки, відповімо у процесі статистичного оброблення матеріалів Міністерства освіти і науки України та анкетного опитування респондентів за параметрами, визначеними спеціалістами ЮНЕСКО як основні показники якості підготовки. Це: державні витрати на освіту; тривалість навчання; співвідношення кількості студентів і викладачів; кваліфікація педагогічних працівників. Охарактеризуємо кожний з цих показників управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах магістратури.

Державні витрати на освіту. Порівнюючи витрати на освіту в Україні з витратами розвинених країн світу, зазначимо, що лише в останні роки ми маємо одне з найбільших фінансувань, а саме: у Росії й Великобританії – близько 4% валового внутрішнього продукту (ВВП); у Таджикистані – до 3%; у Франції, Німеччині, США – близько 6%; у Швеції – 7-8%. В Україні – 7% [4].

Співвідношення числа студентів і викладачів. Аналіз співвідношення кількості студентів на одного викладача свідчить про тенденцію до зменшення

кількості школярів на одного вчителя, що є важливим чинником поліпшення якості підготовки. Так, в Україні це співвідношення для початкової школи становить 17 студентів на 1 вчителя, для основної та старшої – 11. У інших країнах світу ці показники становлять від 9 до 20 студентів на 1 вчителя. Для визначення рівня управління якістю підготовки за основними показниками введемо такі критерії, як *високий, достатній, недостатній*.

Високому рівню управління якістю підготовки майбутніх інженерів- педагогів в умовах магістратури відповідатиме:

– значне збільшення витрат на освіту (усіх її складових) у 2012–2016 рр. (період експерименту);

– продовження тривалості терміну навчання в закладах підготовки;

– співвідношення числа тих, хто вчиться, і тих, хто навчає, що відповідає загальновизнаному у високорозвинених країнах Європи;

– високий рівень кваліфікації педагогічних, інженерно-педагогічних, науково-педагогічних працівників та управлінських кадрів системи підготовки;

– поява нових організаційних структур в управлінні якістю підготовки в цілому та закладами підготовки усіх видів і рівнів акредитації;

– вклад інвестицій в освіту, у тому числі в різні заклади й установи підготовки на розвиток освітніх інновацій.

Достатньому і недостатньому рівням управління якістю підготовки відповідатиме відсутність перелічених параметрів або часткова їх реалізація, як показано в табл.1.

Рівень управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах магістратури технічного університету підготовки є *високим* за наявності суттєвих змін у всіх його показниках, тобто за умов, коли 67% ячеек (усього 36 клітинок) будуть заповнені значком «+» (тобто k – показник рівня управління якістю підготовки знаходиться в інтервалі від 0,67 до 1,0 на числовій вісі, або: $(0,67 < k < 1,0)$); за наявності, коли більше 33% клітинок заповнено значком «+» – рівень управління буде визначатися нами як *достатній* ($0,34 < k < 0,66$); за наявності, коли заповнених клітинок значком «+» менше 33% – рівень є *недостатнім* ($0 < k \leq 0,33$). *Професійно-технічна освіта*. Важливим чинником соціально-економічного розвитку суспільства є система професійно-технічної підготовки, яка налічує 941 ПТНЗ, 160 вищих училищ, 18 навчально-практичних центрів із впровадження сучасних технологій на базі цих училищ, а також 64 навчальні центри при установах покарань.

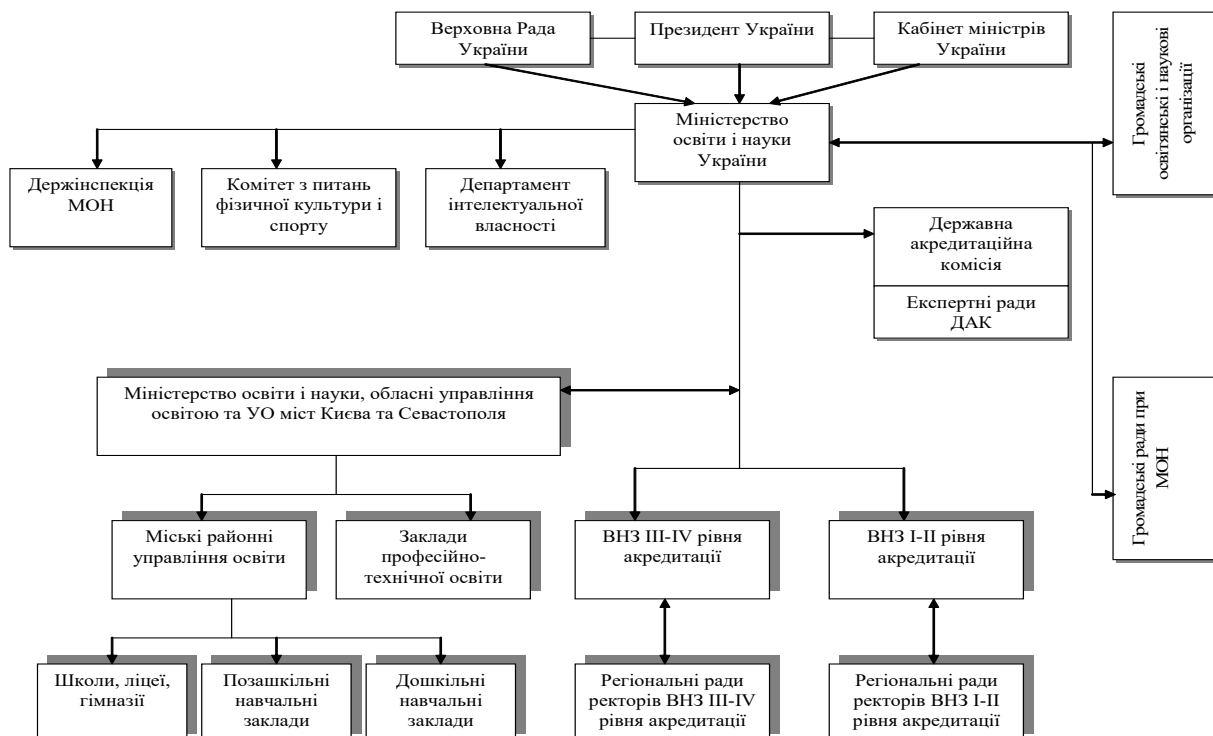


Рис. 1. Структура управління національною системою підготовки

Таблиця 1

Реалізація основних показників управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах магістратури технічного університету (констатувальний етап експерименту – 2014/2015 н.р.)

№ з/п	Основні показники управління якістю підготовки майбутніх інженерів-педагогів в умовах магістратури технічного університету	Освітні галузі:		
		ВО	ПО	ПТО
1	2	3	4	5
1	Збільшення витрат на освіту	+	+	+
2	Збільшення тривалості навчання	+	-	-
3	Зміна у співвідношенні числа студентів і вчителів	-	-	-
4	Зміни у визначенні рівня кваліфікації педагогічних працівників	-	-	-
5	Поява нових організаційних структур в управлінні закладами підготовки	+	-	-
6	Поява інвестицій в освіту на управлінську діяльність	+	-	+

Примітка: ВО – вища освіта; ПТО – професійно-технічна освіта; ПО – професійна освіта.

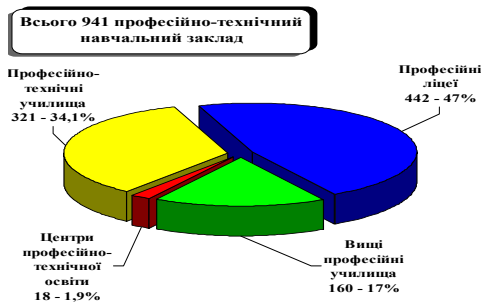


Рис. 2. Мережа професійно-технічних навчальних закладів

Як видно з рис. 2 та 3, кількість студентів і кількість ПТНЗ, на жаль, зменшилася за останні роки. Характерно, що змінюється якість освітніх установ, – додалися нові заклади професійно-технічної підготовки (ВПУ, професійні ліцеї тощо). *Вища освіта*. Вища освіта в громадянському суспільстві розглядається не лише як інструмент підготовки кадрів для потреб держави, але і як сфера реалізації прав людини на здобуття професії, підвищення рівня її освіченості, її самовдосконалення. В умовах глобалізаційних процесів вища освіта і наука є важливими і, можливо, найефективнішими засобами інтеграції України в загальноосвітний простір [2]. Нами визначено коло сучасних проблем системи вищої освіти. Розкриємо їх. *Перша* проблема полягає в тому, що сучасним вимогам суспільства не відповідають умови, в яких перебуває студент як основний споживач і акціонер освітніх послуг, на задоволення потреб якого має бути спрямований комплекс Державних стандартів якості вищої школи, застарілою є наукова та навчальна база ВНЗ; *друга* – у вищій школі України не стабілізувався перелік напрямів підготовки та спеціальностей за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями, який би певною мірою відповідав вимогам Міжнародної Стандартної Класифікації Знань (ISCO-88) та Міжнародної

Стандартної Класифікації Підготовки (ISCED-97); *третья* – особливо гостро стоїть проблема професійної орієнтації та завчасного об'єктивного і всеосяжного інформування вступників до ВНЗ щодо змісту майбутньої професійної діяльності та відповідності особистісних якостей індивіда вимогам майбутньому фаху; *четверта* – потребує удосконалення система організації прийому до ВНЗ; *п'ята* – у ВНЗ недостатньо функціонує служба дидактичного супроводження Державних стандартів вищої підготовки; *шоста* – на практиці не існує реальної інституції дидактичної підготовки викладачів вищої технічної школи та системи їх професійного вдосконалення.

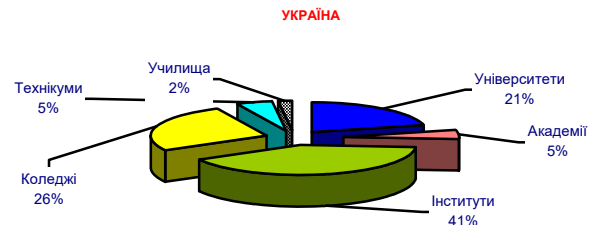


Рис. 4. Мережа ВНЗ I-IV рівнів акредитації приватної форми власності (2014/15 н.р.)

Характерним для України є те, що ВНЗ підпорядковані 28 міністерствам і відомствам, при цьому 10 з них мають у підпорядкуванні лише по одному закладу.

Наступна проблема полягає у недостатній практичній підготовці майбутніх інженерів-педагогів. У процесі дослідження з'ясовано, що за період розбудови України нерівномірно та непропорційно формувалися нові ВНЗ. Їх найвищий приріст за 17 років відбувся на Закарпатті (у 5 разів), на Волині (у 4 рази), у м. Києві – з 18 до 66 (у 3,7 рази), в Тернопільській та Хмельницькій областях – з 3 до 10 (у 3,3 рази). Саме в цих регіонах наявний дуже високий рівень безробіття,

визначений за методологією Міністерства праці та соціальної політики. Зокрема, у 2003 р. у Хмельницькій області він був найвищим по країні 14,1 %, у Волинській області – 13,7 % (2 місце у країні), у Тернопільській – 13,2 % (3 місце). За окремими напрямками підготовки та фахами (за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра) є значні диспропорції та розбіжності в обсягах прийому і випуску фахівців, у попиті на них та рівні працевлаштування. Високий рівень працевлаштування (за даними офіційної статистики) у 2013 р. мали випускники-магістри за такими фахами, як «Ветеринарна медицина» (87,0 %), «Фізика» (67,1 %), «Екологія та охорона навколишнього середовища» (64,8 %), «Соціальна робота» (59,1 %), «Металургія чорних металів» (55,8 %), «Містобудування» (52,2 %), «Біологія» (51,2 %), «Фармація» (45,9 %) тощо. Низький

попит був притаманним для таких фахів, як «Психологія» (9,7 %), «Банківська справа» (12,5 %), «Економіка підприємства» (18,5 %), «Фінанси» (18,6 %) тощо.

Висновки. Ці та інші завдання в управлінні системою підготовки щодо її *інноваційного розвитку, спрямованого на забезпечення якісних змін через застосування освітніх інновацій*, можуть бути розв'язані в результаті розроблення, обґрунтування і впровадження оновленої системи управління, яка ґрунтуватиметься на засадах менеджменту інновацій, менеджменту мотивації, цільового (стратегічного) управління, системного і системно-синергетичного підходу, гуманізму, демократизму і людиноцентризму в управлінні, принципах інноваційності, адаптивності, відкритості і селективності.

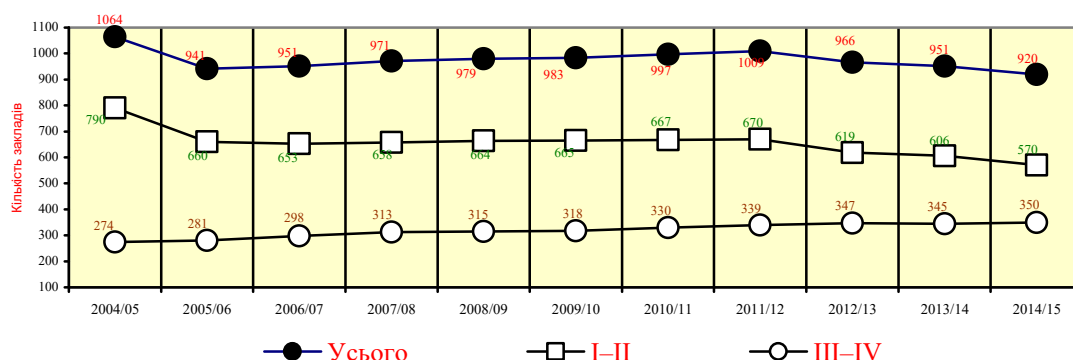


Рис. 5. Динаміка мережі ВНЗ за рівнями акредитації

Література:

1. Даниленко Л. І. Теоретико-методичні засади управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах: монографія. / Л.І.Даниленко. – К.: Міленіум, 2004. – 352 с.
2. Журавський В.С. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої підготовки. / В.С.Журавський, М.З.Згуровський. – К.: Політехніка, 2003. – С. 17–28.
3. Конституція України. – К.: Просвіта, 1996. – 77 с.
4. Ніколаєнко С.М. Управління якістю вищої підготовки: Теорія, аналіз і тенденції розвитку: монографія. / С.М.Ніколаєнко. – К., 2007. – С.17-18.
5. Островерхова Н.М. Ефективність управління загальноосвітньою школою: соціально-педагогічний аспект: монографія. / Н.М. Островерхова, Л.І.Даниленко. – К.: Школяр, 1996. – С. 138.